

4. Ekonomická základna – scénář odstavení Jaderné elektrárny Dukovany

Zuzana Kopecká, Viktor Květoň

Jaderná elektrárna Dukovany (EDU) významnou část činností nezbytných pro svoje fungování zajišťuje prostřednictvím dodavatelských a subdodavatelských firem. Případné ukončení činnosti elektrárny by proto mělo pravděpodobně negativní dopad na řadu ekonomických subjektů, které jsou prostřednictvím zakázek na činnost elektrárny napojeny. EDU je významným odběratelem služeb a materiálu od firem z celého Česka i ze zahraničí. Pro sledovaný region je zásadní především dopad na firmy sídlící v regionu či na ty, které poskytují v regionu pracovní příležitosti, přestože tam nesídlí.

Cílem specializované mapy je zobrazit očekávaný dopad ukončení činnosti Jaderné elektrárny Dukovany na ekonomické subjekty, které jsou dodavateli služeb či materiálů pro elektrárnu a jsou tak v různé míře na její činnosti ekonomicky závislé. Mapa vychází z výsledků dotazníkového šetření mezi ekonomickými subjekty napojenými na činnost EDU. Výsledky šetření jsou zobrazeny v podrobnosti obcí při použití regionů pracovní dojížděky a dalších regionů uvnitř i mimo sledované území (samostatně jsou uvedeny hodnoty za město Třebíč a za zbývající území širokého okolí Jaderné elektrárny Dukovany).

Dotazníkové šetření probíhalo v období od března 2014 do poloviny roku 2015. Obeslány byly všechny firmy ze seznamu subdodavatelů elektrárny, který byl získán od vedení EDU z interní databáze. Celkem bylo rozesláno 348 dotazníků, z nichž 81 se vrátilo vyplněných. Struktura respondentů se mírně odlišuje od struktury všech subdodavatelů. V souboru subjektů zapojených do šetření je zastoupen vyšší podíl firem sídlících v regionu širokého okolí EDU a nižší podíl podniků bez zaměstnanců. Výsledná struktura respondentů však lépe odpovídá na potřeby výzkumu, kdy je vyšší potřeba získat informace o subjektech sídlících ve sledovaném území a také o větších firmách majících vyšší vliv na vývoj regionu.

V mapě je dále zobrazeno několik variant diferenciací území stanovených na základě (i.) dopravní dostupnosti největších měst, (ii.) vymezení vnitřní periferie podle charakteristik obyvatelstva, trhu práce a bytového fondu (Musil, Müller 2008) a (iii.) zón rezidenční suburbanizace v roce 2010 (Špačková a kol. 2012).

V mapě jsou zachyceni současní dodavatelé a subdodavatelé EDU, kteří se zapojili do šetření, podle jejich sídla, počet pracovních příležitostí, které poskytují, a dále plánovaný počet zrušených pracovních míst v případě uzavření elektrárny. Za nejvíce zranitelné můžeme považovat ty části sledovaného území, ve kterých je v současnosti vysoký podíl pracovních příležitostí vázaných na činnost EDU a zároveň je tam celkový nedostatek pracovních příležitostí. Uzavření elektrárny by tak mohlo prohloubit problémy, se kterými se region zejména v některých svých částech v důsledku periferní polohy potýká, je zde dlouhodobě vyšší míra nezaměstnanosti a nízká nabídka pracovních příležitostí (Novák, Netrdová 2011; Svoboda a kol. 2015; Ouředníček, Nemeškal 2015).

Na území intenzivních socioekonomických (SE) vazeb bylo identifikováno celkem 104 ekonomických subjektů, které jsou nějakým způsobem napojeny na činnost EDU. V zájmovém regionu se nacházejí spíše menší firmy, naopak střední a velké podniky mají převážně sídlo v ostatních regionech Česka (viz Ouředníček a kol. 2015). V rámci sledovaného regionu je

zřetelná koncentrace větších firem ve městě Třebíč, zatímco malé firmy a firmy bez zaměstnanců sídlí spíše v menších obcích. Je tedy zřejmé, že v rámci území intenzivních (SE) vazeb jsou využíváni spíše živnostníci, kteří zajišťují dílčí služby nebo dodávky jednodušších činností, zatímco strategické subdodávky jsou spojeny s velkými firmami mimo region.

V případě ukončení činnosti elektrárny by se tyto ekonomické subjekty musely na tuto nově vzniklou situaci nějakým způsobem adaptovat. 12 % respondentů dotazníkového šetření uvedlo, že by tento scénář pro ně pravděpodobně znamenal ukončení činnosti, v případě firem sídlících v dojížděkovém regionu by se jednalo až o 15 %. Necelá třetina podniků očekává, že by v činnosti pokračovala, musela by však snížit počet zaměstnanců. Značná část firem by se snažila přesunout svoje aktivity do jiných regionů Česka či do zahraničí. Tuto strategii by volilo téměř 50 % firem sídlících na území intenzivních (SE) vazeb a až 70 % firem sídlících v ostatních regionech Česka (viz Ouředníček a kol. 2015). Nejvíce pracovních míst by podle výpovědí respondentů bylo zřejmě zrušeno ve firmách sídlících v dojížděkovém regionu, největší úbytek pracovních míst uvedly v dotazníkovém šetření firmy sídlící v Třebíči, naopak nejmenší úbytek by byl ve firmách z ostatních regionů Česka (viz tabulka 4.1).

Tabulka 4.1: Počet pracovních míst vázaných na EDU a počet plánovaných zrušených pracovních míst podle sídla subjektu

Sídlo subjektu	Počet pracovních míst vázaných na EDU	Počet plánovaných zrušených pracovních míst	Počet subjektů
Česko – celkem	2286	985	54
z toho:			
Území intenzivních SE vazeb	1273	592	29
Ostatní	1013	393	25
Dojížděkový region	1234	592	28

Zdroj: Dotazníkové šetření 2015

Konkrétní dopady uzavření elektrárny pro ekonomické subjekty napojené na činnost EDU by ovlivňovala řada faktorů. Důležité by bylo především načasování ukončení provozu a také socioekonomický vývoj regionu v dané době, který není možné v takto dlouhodobém výhledu předvídat. V první fázi uzavírání, kdy by probíhala dekontaminace součástí primárního okruhu, dochlazení paliva, které bude postupně přemísťováno do kontejnerů a do skladů vyhořelého paliva, bude podle odhadů zástupců EDU potřeba 100–200 kvalifikovaných lidí z oblasti jaderné energetiky (tato fáze by trvala 10–15 let). Teprve následně by začaly demoliční práce a došlo k zapojení stavebních firem. Je tedy evidentní, že v různých fázích uzavírání budou nezbytné různé činnosti ekonomických subjektů. V každém případě by bylo možné nepochybně očekávat negativní externalitu uzavírání elektrárny v lokální ekonomice. Velmi pravděpodobně by se snížila kupní síla obyvatelstva a docházelo by také ke ztrátě know-how, které elektrárna regionu přináší prostřednictvím spolupráce se (sub)dodavateli.

Literatura

MUSIL, J., MÜLLER, J. (2008): Vnitřní periferie v České republice jako mechanismus sociální exkluze. Sociologický časopis / Czech Sociological Review, 44, č. 2, s. 321–348.

NOVÁK, J., NETRDOVÁ, P. (2011): Prostorové vzorce sociálně ekonomické diferenciaci obcí v České republice. Sociologický časopis / Czech Sociological Review, 47, č. 4, 717–744.

OUŘEDNÍČEK, M., NEMEŠKAL, J. (2015): Vývoj nezaměstnanosti v obcích v širokém okolí Jaderné elektrárny Dukovany 2000–2011. Specializovaná mapa. Přírodovědecká fakulta Univerzity Karlovy v Praze. Dostupné na: www.atlasobyvatelstva.cz.

OUŘEDNÍČEK, M., ŠPAČKOVÁ, P., KVĚTOŇ, V., HÁNA, D., PŘIDALOVÁ, I., KOPECKÁ, Z., FEŘTROVÁ, M. (2015): Scénáře budoucího vývoje mikroregionu Jaderné elektrárny Dukovany s využitím přístupu Territorial Impact Assessment. Výzkumná zpráva. Přírodovědecká fakulta, Univerzita Karlova v Praze, 112 s.

SVOBODA, P., HÁNA, D., NEMEŠKAL, J. (2014): Pracovní příležitosti v obcích v širokém okolí Jaderné elektrárny Dukovany 1991–2011. Specializovaná mapa. Přírodovědecká fakulta Univerzity Karlovy v Praze. Dostupné na: www.atlasobyvatelstva.cz

ŠPAČKOVÁ, P., OUŘEDNÍČEK, M., NOVÁK J., KŘIVKA M. (2012): Zóny rezidenční suburbanizace 2010. Specializovaná mapa. Přírodovědecká fakulta Univerzity Karlovy v Praze.

Zdroje dat

DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ (2015): Dotazníkové šetření mezi firmami napojenými na klíčového zaměstnavatele – Jadernou elektrárnu Dukovany (2014–2015).